

Załącznik do Uchwały Nr 11841/2024
Zarządu Województwa Opolskiego
z dnia 11 marca 2024 r.

Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji projektu „Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027”

Konsultacje projektu *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027* (OPRES 2023-2027) zostały przeprowadzone na mocy Uchwały nr 11282/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 18.12.2023 r. w sprawie przyjęcia i skierowania do konsultacji projektu *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027*.

Zgodnie z zapisami ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju konsultacje projektu Programu trwały 35 dni: tj. od 18.12.2023 r. do 21.01.2024 r. Celem konsultacji było zebranie uwag oraz opinii na temat projektu *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027* od jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych i gospodarczych (w rozumieniu art. 5 pkt 7 cytowanej wyżej ustawy).

Informacja o konsultacjach została zamieszczona na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu (www.rops-opole.pl) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu (www.bip.rops-opole.pl).

Na tych stronach przez cały czas trwania konsultacji dostępny był projekt *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027* wraz z formularzem konsultacji.

Ponadto informacja o konsultacjach wraz z projektem *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027* (i linkami do stron) została przesłana drogą elektroniczną do jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych (w rozumieniu art. 5 pkt 7 cytowanej wyżej ustawy) z terenu województwa opolskiego tj. do:

- organizacji pracodawców i organizacji związkowych, reprezentatywne w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego,
- izb gospodarczych,
- organizacji pozarządowych,
- podmiotów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1,2 i 4-8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce m.in. uczelni,
- Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Opolskiego.

Jednocześnie, OPRES 2023-2027 został przekazany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego - zgodnie z zapisami Uchwały Zarządu Województwa Opolskiego w sprawie przyjęcia i skierowania do konsultacji tego Programu oraz ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Łącznie informację o konsultacjach projektu Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej przekazano drogą elektroniczną do ponad 1 000 podmiotów w województwie opolskim.

Uczestnicy konsultacji mieli możliwość w wyznaczonym terminie składania uwag drogą elektroniczną na adres: es@rops-opole.pl. Uwagi dotyczące treści projektu *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027* przyjmowane były wyłącznie na formularzu konsultacji.

Wyniki konsultacji

Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027 został pozytywnie zaopiniowany:

- 18 grudnia 2023 r. przez Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2023-2026, który podjął Uchwałę nr 4/RKRES/2023 w sprawie zaopiniowania Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027;
- 17 stycznia 2024 r. przez Radę Działalności Pożytku Publicznego Województwa Opolskiego V kadencji, która podjęła Uchwałę Nr XXXIX/2024 w sprawie zaopiniowania projektu Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027, zwanego dalej „Programem”,
- 20 lutego 2024 r. przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego (przedstawienie OPRES 2023-2027 nastąpiło 14.02.2024 r. na posiedzeniu Zespołu ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego),

oraz 24 stycznia 2024 r. przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu (pismem do dyrektora ROPS w Opolu, podpisanym przez Wicedyrektora WUP w Opolu).

Dodatkowo, z Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki w Opolu otrzymano pismo, w którym poinformowano ROPS w Opolu, że w bieżącej perspektywie finansowanej na lata 2021-2027, OCRG jako Instytucja Pośrednicząca, nie ma przewidzianego wsparcia skierowanego do podmiotów ekonomii społecznej w formie, jaka miała miejsce w poprzedniej perspektywie finansowej 2014-2020. Niemniej chce promować rozwój ekonomii społecznej i w tym celu powołuje koordynatora rozwoju ekonomii społecznej na rzecz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych.

W wyniku ogłoszonych konsultacji do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

w Opolu wpłynęły trzy wypełnione formularze konsultacji, zawierające uwagi do projektu *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027*.

Zostały one złożone przez: Urząd Statystyczny w Opolu, Stowarzyszenie Paczkowski Uniwersytet III Wieku w Paczkowie oraz Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Szkole Podstawowej nr 2 im. Czesława Niemena w Korfantowie.

Wnoszone uwagi dotyczyły dodania do projektu OPRES 2023-2027 zapisów odnoszących się do Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz doprecyzowania zapisów dotyczących danych statystycznych.

Ponadto w konsultacjach została uwzględniona również opinia wystawiona przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu dotycząca zmiany wartości docelowej wskaźnika pn. *liczba miejsc pracy powstałych w PES/PS*. Opinia wpłynęła do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej po zakończeniu konsultacji (tj. 24.01.2024 r.).

W poniższej tabeli wskazano wszystkie uwagi, które wpłynęły w drodze konsultacji. Łącznie wpłynęło 6 uwag, z których trzy nie zostały uwzględnione - tabela zawiera uzasadnienia.

**Tabela. Zgłoszone zmiany do zapisów projektu Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027
wraz z opinią ROPS w Opolu**

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
1.	Urząd Statystyczny w Opolu	Rozdział 3.1 - str. 10-11	W 2022 r. w woj. opolskim zarejestrowano: 6,8 tys. urodzeń żywych, tj. o 497 mniej niż rok wcześniej, zmarło 11,7 tys. osób, tj. o 1442 mniej niż w 2021 r., przyrost naturalny na 1000 ludności wynosił minus 5,2 (wobec minus 6,2 w 2021 r. (omawiany współczynnik dla kraju w 2022 r. ukształtował się na poziomie minus 3,8 promila wobec 4,9 promila przed rokiem). Wśród mieszkańców województwa opolskiego w 2022 r.:	W 2022 r. w woj. opolskim zarejestrowano: 6,8 tys. urodzeń żywych, tj. o 0,5 tys. mniej niż rok wcześniej, zmarło 11, 7 tys. osób, tj. o 1,4 tys. mniej niż w 2021 r., przyrost naturalny na 1000 ludności (różnica pomiędzy zgonami i urodzeniami żywymi przeliczona na 1000 ludności) wynosił minus 5,2 (wobec minus 6,2 w 2021 r. (omawiany współczynnik dla kraju w 2022 r. ukształtował się na poziomie minus 3,8 promila wobec 5,0	Dane statystyczne – szczególnie gdy są porównywane - są bardziej czytelne, jeżeli w całym tekście stosowane są te same miana (zapis wartości precyzyjnych liczb, lub zapis w tys.). Przyrost naturalny na 1000 ludności – czyli różnica pomiędzy zgonami i urodzeniami żywymi przeliczona na 1000 ludności	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zgodnie z sugestią, w tym zapisy liczb w tys. Uwaga uwzględniona. Dopisano wyjaśnienie.

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
			<p>liczba dzieci i młodzieży do 17 roku życia (wiek przedprodukcyjny) wynosiła 156,7 tys. (16,6 proc.), osób w wieku produkcyjnym było 560,1 tys. (59,4 proc.), a w wieku poprodukcyjnym 225,7 tys. (23,9 proc.).</p> <p>„W grudniu 2022 r. w woj. opolskim mieszkało 942,4 tys. osób, w tym 225,7 tys. (23,9 proc.) w wieku poprodukcyjnym (w 2012 r. było 185,0 tys.</p>	<p>promiła przed rokiem). Wśród mieszkańców województwa opolskiego w 2022 r.: liczba dzieci i młodzieży do 17 roku życia (w wieku przedprodukcyjny) wynosiła 156, 7 tys. (16,6 proc. w ogóle ludności województwa), osób w wieku produkcyjnym było 560,1 tys. (59,4 proc. w ogóle ludności woj.), a w wieku poprodukcyjnym 225,7 tys. (23,9 proc. w ogóle ludności woj.).</p> <p>„W grudniu 2022 r. w woj. opolskim mieszkało 942,4 tys. osób, w tym 225,7 tys. (23,9 proc.) w wieku poprodukcyjnym (w</p>	<p>Informacja „w ogóle ludności woj.” precyzuje informację</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dopisano odniesienie „w ogóle ludności woj”.</p>

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
			osób zaliczanych do tej kategorii – 18,3 proc., tj. o 40,6 tys. mniej). Największy udział osób starszych (60/65+) w populacji występuje w powiecie głubczyckim (25,7 proc.) oraz powiecie nyskim (25,6 proc.) i mieście Opolu (25,5 proc.), a najmniejszy w powiatach: opolskim (21,8 proc.) i strzeleckim (21,9 proc.)...”. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest m.in. rosnąca liczba osób niesamodzielnych, w tym osób z niepełnosprawnościami, a także wyzwania związane z koniecznością	2012 r. było 185,0 tys. osób zaliczanych do tej kategorii – 18,3 proc., tj. o 40,6 tys. mniej). Największy udział osób starszych (60/65+) w populacji występuje w powiecie głubczyckim (25,7 proc.) oraz powiecie nyskim (25,6 proc.) i mieście Opolu (25,5 proc.), a najmniejszy w powiatach: opolskim (21,8 proc.) i strzeleckim (21,9 proc.) ⁵ ...”. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest m.in. rosnąca liczba osób niesamodzielnych, w tym część osób z niepełnosprawnościami, a także wyzwania związane z	W nawiasie ujęty jest cytat – brak indeksu odsyłającego do źródła cytatu. Nie wszystkie osoby z niepełnosprawnościami są niesamodzielne.	Uwaga uwzględniona. Wprowadzono cytat Uwaga uwzględniona. Dopisano słowo „część”

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
			zapewnienia tym grupom odbiorców odpowiedniego koszyka usług społecznych. Według najnowszej prognozy GUS na lata 2023-2060 (w porównaniu do 2022 r.) w woj. opolskim w 2030 r. liczba ludności ogółem zmniejszy się o 4,3 proc., przy czym: o 12,6 proc. spadnie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, o 7,5 proc. spadnie liczba ludności w wieku produkcyjnym, o 9,6 proc. wzrośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie liczba urodzeń żywych spadnie o 15,5 proc. W 2030 r. przyrost	koniecznością zapewnienia tym grupom odbiorców odpowiedniego koszyka usług społecznych. Według najnowszej prognozy GUS na lata 2023-2060 (w porównaniu do 2022 r.) w woj. opolskim w 2030 r. liczba ludności ogółem zmniejszy się o 4,3 proc., przy czym: o 12,6 proc. spadnie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, o 7,5 proc. spadnie liczba ludności w wieku produkcyjnym, o 9,6 proc. wzrośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie liczba urodzeń żywych spadnie o 15,5 proc. W	WEDŁUG PUBLIKACJI GUS „PROGNOZA LUDNOŚCI REZYDUJĄCEJ DLA POLSKI NA LATA	Uwaga uwzględniona. Dokonano zmiany, w tym liczbą po przecinku.

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
			naturalny wyniesie minus 6 053. Do 2050 r. w woj. opolskim: liczba ludności w wieku 65 lat i więcej wzrośnie do 251 tys., i stanowić będzie 32,9 proc. mieszkańców, liczba osób najstarszych (80 lat i więcej) wzrośnie dwukrotnie, stanowiąc 10,6 proc. ludności.	2030 r. przyrost naturalny wyniesie minus 5 901 . Do 2050 r. w woj. opolskim: liczba ludności w wieku 65 lat i więcej wzrośnie do 251,0 tys., i stanowić będzie 32,9 proc. mieszkańców, liczba osób najstarszych (80 lat i więcej) wzrośnie blisko dwukrotnie, stanowiąc 10,6 proc. ludności.	2023-2060” – TABLICE XLS DLA WOJ. OPOLSKIEGO Z jednym znakiem po przecinku - konsekwentnie w całym rozdziale Wzrośnie o niecałe 200%	
2.		Str. 32	Według stanu na 31 grudnia 2020 roku w województwie opolskim zarejestrowanych było ok. 2 200 organizacji (w okresie opracowywania dokumentu nie były dostępne bardziej aktualne dane)		BDL zostanie zasilony danymi w tym zakresie w lipcu 2024 r.	Uwaga nieuwzględniona – program opracowany jest na podstawie dostępnych danych w 2023 r. (brak możliwości oczekiwania na dane, które mają być opublikowane w II pół.2024 r.)

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
3.		Str. 32	<p>Liczba organizacji na 10 tys. mieszkańców wynosi 26, co jest zbliżone do wartości wskaźników ogólnopolskich (25).</p> <p>W regionie funkcjonuje ok. 300 organizacji pożytku publicznego, ok. 2 100 stowarzyszeń, ok. 200 fundacji, ok. 600 stowarzyszeń sportowych, ok. 500 ochotniczych straży pożarnych, a także ok. 100 kół gospodyń wiejskich (działających jako organizacje pozarządowe).</p>	<p>Liczba organizacji na 10 tys. mieszkańców wyniosła 26, co jest zbliżone do wartości wskaźników ogólnopolskich (25).</p> <p>W regionie funkcjonuje ok. 300 organizacji pożytku publicznego, ok. 2 100 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, ok. 200 fundacji, ok. 600 stowarzyszeń sportowych, ok. 500 ochotniczych straży pożarnych, a także ok. 100 kół gospodyń wiejskich (działających jako organizacje pozarządowe).</p>	<p>Dane za 2020 r.</p> <p>Zgodnie z nomenklaturą użytą w BDL</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Zmieniono na „wyniosła”</p> <p>Uwaga uwzględniona. Dopisano „i podobnych organizacji społecznych”</p>

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
4.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu	Str. 55 - Priorytet 3. Wzmocnienie potencjału organizacyjnego i ekonomicznego PES/PS	Wskaźnik: liczba miejsc pracy powstałych w PES/PS dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym * źródło danych - KPRES * wartość bazowa -328 * wartość docelowa - 530 * częstość pomiaru -raz w roku * sposób zbierania danych - badania ROPS, sprawozdania OWES	Wskaźnik: liczba miejsc pracy powstałych w PES/PS dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym * źródło danych - WUP * wartość bazowa -328 * wartość docelowa - 420 * częstość pomiaru -raz w roku * sposób zbierania danych - badania ROPS, sprawozdania OWES	„Pragnę zwrócić również uwagę, że w OPRES 2023-2027 wartość wskaźnika pn. liczba miejsc pracy powstałych w PES/PS dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym określono na poziomie 530 miejsc powstałych ze środków programu regionalnego, co jest zgodne z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii społecznej do 2030 r. Ekonomia solidarności społecznej. Niemniej zapisy FEO 2021-2027 wskazują a wartość docelową wskaźnika Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych planowana	Uwaga uwzględniona – do wartości bazowej (328) dodano 92 miejsc pracy, co stanowi niewiele ponad połowę zakładanego do osiągnięcia do 2029 r. wskaźnika (177 miejsc).

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
					do osiągnięcia do 2029 r. to 177 miejsc.	
5.	Stowarzyszenie Paczkowski Uniwersytet III Wieku	Inne podmioty; str. 38	Specyficznym rodzajem podmiotów ekonomii społecznej są koła gospodyń wiejskich (KGW)...	oraz Uniwersytety Trzeciego Wieku...	Brak informacji o dużej aktywności w regionie tej formy zrzeszania się seniorów; w województwie opolskim działa ok. 19 UTW. Badania ani przez chwilę nie pochylają się nad ich znaczeniem i potrzebą wspierania strategicznego w dalszej perspektywie.	Uwaga nieuwzględniona. - Uniwersytetu Trzeciego Wieku w większości rejestrowane są w formie stowarzyszeń i zostały uwzględnione w ogólnej liczbie tego rodzaju organizacji. UTW trudno wskazać jako istotne i wiodące (wyróżnione z nazwy) podmioty ekonomii społecznej z uwagi na: - różne formy organizacji (jedynie część funkcjonuje jako stowarzyszenie, a pozostałe działają poza formalnym umocowaniem prawnym, np. działając przy ośrodkach kultury);

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
						<p>- główny cel działania (UTW przede wszystkim prowadzą działalność edukacyjną oraz związaną z rozwojem indywidualnym seniorów, oferując im szeroki zakres zajęć i wykładów, a w minimalnym stopniu zajmują się np. aktywizacją zawodową osób wykluczonych społecznie);</p> <p>- żaden UTW nie ma statusu przedsiębiorstwa społecznego.</p> <p>Oznacza to, że choć UTW pełnią istotną rolę w lokalnej aktywizacji seniorów, w tym działalności edukacyjno-integracyjnej, to trudno je zaliczyć do typowych (wymagających specjalnego wyróżnienia)</p>

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
						<p>podmiotów ekonomii społecznej, mających na celu działalność w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej i tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym realizowanym w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego oraz innej działalności o charakterze odpłatnym). UTW o statusie stowarzyszeń (jest ich 19) uwzględniono w grupie stowarzyszeń jako wchodzących w skład pomiotów ekonomii społecznej w województwie opolskim.</p>

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
6.	Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Szkole Podstawowej nr 2 im. Czesława Niemena w Korfantowie	Inne podmioty; str. 38	Specyficznym rodzajem podmiotów ekonomii społecznej są koła gospodyń wiejskich (KGW)...	oraz Uniwersytety Trzeciego Wieku...	Brak informacji o dużej aktywności w regionie tej formy zrzeszania się seniorów. Jest ponad 20 UTW. Badania nie ukazują znaczenia i potrzeb wspierania systemowego Uniwersytetów Trzeciego Wieku w dalszej perspektywie.	<p>Uwaga nieuwzględniona. Uniwersytetu Trzeciego Wieku w większości rejestrowane są w formie stowarzyszeń i zostały uwzględnione w ogólnej liczbie tego rodzaju organizacji.</p> <p>UTW trudno wskazać jako istotne i wiodące (wyróżnione z nazwy) podmioty ekonomii społecznej z uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - różne formy organizacji (jedynie część funkcjonuje jako stowarzyszenie, a pozostałe działają poza formalnym umocowaniem prawnym, np. działając przy ośrodkach kultury); - główny cel działania (UTW przede wszystkim

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
						<p> prowadzą działalność edukacyjną oraz związaną z rozwojem indywidualnym seniorów, oferując im szeroki zakres zajęć i wykładów, a w minimalnym stopniu zajmują się np. aktywizacją zawodową osób wykluczonych społecznie); - żaden UTW nie ma statusu przedsiębiorstwa społecznego. Oznacza to, że choć UTW pełnią istotną rolę w lokalnej aktywizacji seniorów, w tym działalności edukacyjno-integracyjnej, to trudno je zaliczyć do typowych (wymagających specjalnego wyróżnienia) podmiotów ekonomii społecznej, mających na </p>

Lp.	Zgłaszający	Odwołanie się do miejsca w dokumencie (rozdział i strona)	Obecny zapis	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Status uwagi
						<p>celu działalność w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej i tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym realizowanym w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego oraz innej działalności o charakterze odpłatnym). UTW o statusie stowarzyszeń (jest ich 19) uwzględniono w grupie stowarzyszeń jako wchodzących w skład pomiotów ekonomii społecznej w województwie opolskim.</p>